

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Aanleg nieuwe verbindingsweg Roden/Leek-A7

12 juni 2003

1345-52

ISBN 90-421-1160-7
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES	2
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING.....	2
3.1 Probleemstelling en doel.....	2
3.2 Besluitvorming.....	3
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN.....	4
4.1 Algemeen.....	4
4.2 Alternatieven.....	5
4.3 Nulalternatief en nulplusalternatief.....	5
4.3.1 Nulalternatief.....	5
4.3.2 Nulplusalternatief.....	5
4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	6
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN AUTONOME ONTWIKKELING EN GEVOLGEN EN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	6
5.1 Verkeer.....	7
5.2 Landschap.....	7
5.3 Cultuurhistorie	8
5.4 Abiotisch en biotisch milieu.....	9
5.5 Geluid.....	10
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.....	10
7. LEEMTEN IN INFORMATIE.....	11
8. EVALUATIEPROGRAMMA.....	11
9. VORM EN PRESENTATIE	11
10. SAMENVATTING VAN HET MER	12

1. INLEIDING

In aanvulling op de hoofdwegenstructuur rondom Leek en Roden wordt gedacht aan een westelijke rondweg bij Leek, in de vorm van een verbindingsweg waarop landbouwverkeer wordt toegestaan. Initiatiefnemers zijn de gemeenten Leek, Noorderveld en Marum en de provincies Drenthe en Groningen. Hoewel deze activiteit niet milieueffectrapportage (m.e.r.)-plichtig is, hebben de betrokken overheden besloten om m.e.r. te doorlopen, vanwege de natuur- en cultuurhistorische waarden van het gebied en de grote betrokkenheid van de omwonenden. Met m.e.r. wil men een objectieve vergelijking van de mogelijke alternatieven geven. Bij de keuze voor een nieuwe wegverbinding moeten de Provinciaal Omgevingsplannen (POP's) van de provincies Groningen en Drenthe herzien worden. Het MER wordt opgesteld ten behoeve van de besluitvorming rondom deze partiële herzieningen. Coördinerend bevoegd gezag is de provincie Groningen.

Bij brief van 1 april 2003 is de Commissie de m.e.r. voor de in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant van 2 april 2003². Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel informatie bevat die in het MER opgenomen moet worden of die nader onderzocht moet worden, zoals informatie over specifieke lokale milieuumstandigheden of belangrijke vragen en discussiepunten naar voren brengt, bijvoorbeeld over te onderzoeken alternatieven.

De startnotitie geeft voor onderdelen al duidelijk aan wat in het MER aan de orde zal komen. De Commissie richt dit advies daarom voornamelijk op die onderwerpen die in het MER aanvulling behoeven of een andere aanpak dan in de startnotitie beschreven. **Voor alle niet genoemde onderwerpen kan de in de startnotitie voorgestelde aanpak richtlijn voor het MER zijn.**

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER dan zeker onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- een duidelijke probleem- en doelstelling. Maak duidelijk in hoeverre de diverse (deel)problemen samenhangen;
- een volwaardig uitgewerkt nulplusalternatief, waarin uitgaande van de bestaande hoofdwegenstructuur wordt gezocht naar maatregelen om de verschillende deelproblemen op te lossen;
- een goed onderbouwde waardering van de huidige cultuurhistorische -, landschappelijke - en natuurwaarden en de effecten hierop;
- een samenhangende bespreking van het abiotische en biotische milieu;
- de effecten voor bewoners wat betreft verkeersveiligheid, geluid en lucht.

Voorts wil de Commissie het belang van een goede samenvatting benadrukken.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wet milieubeheer (Wm):

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieueffectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Probleemstelling en doel

Voordat wordt ingegaan op de oplossingsrichtingen moet beschreven worden voor welke (bestaande en/of toekomstige) knelpunten het voornemen een oplossing moet bieden. In de startnotitie worden de volgende problemen genoemd:

- de bestaande en in de toekomst toenemende congestie en de daarmee gepaard gaande slechte bereikbaarheid van Leek, Roden en de andere bestemmingen in de omgeving;
- de hoge intensiteiten en de daarmee gepaard gaande milieuproblemen en barrièrewerking;
- de verkeersonveiligheid op de hoofdwegen van Leek en Roden en de N372.

Kwantificeer deze problemen zoveel mogelijk⁵. Het gaat om een beschrijving van de leefbaarheids-, bereikbaarheids- en verkeersveiligheidsproblemen op verschillende locaties. Let daarbij op het verschil in lokaal, interlokaal en regionaal verkeer. Geef tevens aan wat de ontwikkelingen in de vervoersvraag tot 2020 zijn, als gevolg van de autonome ontwikkelingen in het studiegebied zoals de ontwikkeling van woningbouwlocaties en bedrijventerreinen. Bekijk ook de samenhang tussen de bereikbaarheidsproblemen en de congestie en doorstroming op het overige wegennet.

Niet alle problemen lijken met elkaar samen te hangen en hoeven (of kunnen) met dezelfde maatregelen of tracévariant te worden opgelost. De oplossing van de problemen in Roden hoeft niet samen te hangen met de oplossing in Leek. Maak in de probleemstelling duidelijk onderscheid tussen de diverse deelproblemen, zodat per probleem naar een optimale oplossing gezocht kan worden.

Leidt uit de probleemstelling concrete en meetbare doelstellingen af. Geef ook de doelen ten aanzien van milieubescherming en -verbetering. Doelen moeten zodanig worden beschreven, dat ze kunnen dienen voor de afbakening van te beschrijven alternatieven.

3.2 Besluitvorming

In de startnotitie wordt een overzicht gegeven van relevante beleidsnota's, (ontwerp)plannen en wetten. Vul dit overzicht aan met de concrete randvoorwaarden en uitgangspunten (ruimtelijke beperkingen, grenswaarden emissies e.d.) die voortkomen uit het beleidskader.

Indien in de POP's een concrete beleidsbeslissing wordt genomen zal ontheffing aangevraagd moeten worden in het kader van de Flora- en Faunawet. Uit de startnotitie blijkt tevens dat een deel van het studiegebied deel uitmaakt van Vogel- en Habitatrichtlijngebied en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS)⁶.

⁵ In verschillende inspraakreacties, zoals inspraak nr. 2 van Vereniging NOT en nr. 10 van Belangengroep Behoud Halbe Wiersemaweg wordt aangedrongen op een nadere probleemanalyse.

⁶ Inspraak nr. 4 van LNV gaat in op de consequenties hiervan. De wetsteksten volgen hieronder.

Voor de soortbescherming op grond van de Flora- en Faunawet geldt de volgende beschermingsformule:

1. Welke beschermde planten- en diersoorten op grond van de FFW komen in en nabij het plangebied voor?
2. Leidt het realiseren van het voornemen tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de FFW betreffende planten en/of dieren?
3. Kan het plan zodanig aangepast worden dat dergelijke verboden handelingen niet worden gepleegd?
4. Is om het plan te kunnen uitvoeren een ontheffing op grond van art. 75 van de FFW vereist?
5. Ontheffing kan worden verleend, indien:
 - er geen andere bevredigende oplossing bestaat (reëel alternatief) en;
 - sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu gunstige effecten, en;
 - geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Voor de gebiedsbescherming op grond van de Habitatrichtlijn geldt de volgende beschermingsformule:

1. Op grond van welke natuurlijke habitats (bijlage 1) of welke beschermde soorten (bijlage 2) heeft het gebied zich gekwalificeerd?
2. Welke significante gevolgen met betrekking tot deze habitats en/of soorten kunnen er optreden ten gevolge van de voorgenomen activiteit afzonderlijk of in samenhang met andere plannen of projecten (cumulatie)?
3. Indien er sprake kan zijn van significante gevolgen, dan dient er een passende beoordeling uitgevoerd te worden door het bevoegd gezag. Daarbij komen de volgende aspecten aan bod:

Het MER wordt opgesteld voor de besluitvorming omtrent de herziening van de POP's door de provincies Groningen en Drenthe. Beschrijf de (vervolg)procedure en het tijdpad en welke adviesorganen en instanties formeel en informeel betrokken worden. Beschrijf de samenhang tussen MER en POP. Geef de besluiten aan die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

4.1 Algemeen

In §3.1 wordt gevraagd naar een concretisering van de verschillende deelproblemen en doelstellingen. Beschrijf op grond hiervan maatregelen, zoals (een mix van) vervoersvraag beperkende maatregelen, flankerende maatregelen en kleine en/of grote infrastructurele maatregelen. Bepaal de effecten van de maatregelen. Bepaal vervolgens welke afzonderlijke en pakketten van maatregelen voldoende oplossend vermogen hebben. Beschrijf in hoeverre een deel van de vervoersvraag kan worden voorkomen of opgelost bij de aanleg van de nieuwe woonwijken, door het inzetten van openbaarvervoer en fiets en door het uitvoeren van flankerend beleid.

Neem in de alternatieven flankerende maatregelen mee, zoals verbetering van openbaarvervoer, het vergroten van mogelijkheden van ketenmobiliteit (transferia, P+R) en verbetering van het fietsnetwerk.

Het studiegebied is aanmerkelijk in ontwikkeling. De toekomstvastheid moet daarom een aandachtspunt zijn bij elk van de alternatieven.

In de startnotitie wordt aangegeven dat een oostelijk alternatief niet in aanmerking komt vanwege de hoge natuurlijke en landschappelijke waarden rond het Leekstermeer. Onderbouw in het MER waarom dit een oostelijk alternatief onmogelijk maakt⁷.

-
- zijn er alternatieve oplossingen (met inbegrip van mitigerende maatregelen), waardoor er geen significante gevolgen voor het beschermd gebied optreden?
 - zijn er dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
 - indien het project toch in of nabij een beschermd gebied moet plaatsvinden en mitigerende maatregelen onvoldoende oplossing zal bieden voor de mogelijke significante gevolgen, welke compenserende maatregelen zullen dan getroffen worden om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

⁷ Uit inspraak nr.10 blijkt dat de Belangengroep Behoud Halbe Wiersemaweg van mening is dat de verkeersproblematiek zich voornamelijk aan de oostzijde van Leek voordoet, zodat alleen een oostelijke oplossing het probleem kan oplossen.

Preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen

Geef bij elk alternatief aan of en welke preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen, zoals maatregelen ten behoeve van landschappelijke inpassing en maatregelen ter beperking van (geo)-hydrologische verstoringen, ook in verband met tijdelijke bronbemaling.

Als de activiteit aanwijsbare aantasting toebrengt aan de EHS, de provinciale hoofdstructuur (PHS), Vogelrichtlijn-, Habitatrichtlijn- en natuurgebieden geldt het compensatiebeginsel zoals ondermeer aangeduid in de POP's.

4.2 Alternatieven

In de startnotitie is een aantal tracéalternatieven aangegeven. Werk daarnaast als volwaardig alternatief een nulplusalternatief uit. Onderzoek daarin per deelprobleem in hoeverre de doelen ten aanzien van bereikbaarheid, veiligheid en milieu bereikt kunnen worden met beperkte (infrastructurele) maatregelen⁸ (zie §4.3.2).

Voor onderlinge vergelijking moeten de milieueffecten van de alternatieven, inclusief het nulplusalternatief, volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven. Beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief is verplicht.

4.3 Nulalternatief en nulplusalternatief

4.3.1 Nulalternatief

Volstaan kan worden met het beschrijven van de huidige situatie plus de autonome ontwikkelingen als referentiesituatie, conform de startnotitie.

4.3.2 Nulplusalternatief

In de startnotitie bestaat het nulplusalternatief uit de opwaardering van de bestaande N372 via de omleiding Nietap, de Oude Postweg en de bestaande aansluiting N372. De Commissie adviseert dit nulplusalternatief uit te breiden en te optimaliseren. Het nulplusalternatief moet er op gericht zijn om een veilige en adequate ontsluiting van Leek en Roden te bieden, gebruikmakend van de bestaande hoofdwegenstructuur. Maatregelen in het nulplusalternatief beperken zich daarbij niet alleen tot de bestaande N372, maar kunnen zich uitstrekken over het gehele hoofdwegenet, ook buiten het studiegebied. De volgende maatregelen kunnen bijvoorbeeld worden onderzocht:

- verbetering van of een nieuwe vormgeving van de aansluiting Oude Postweg op de A7;
- verbetering van de aansluiting Midwolderweg/Oldebeweg;
- verbetering van de J.P. Santeeweg;

⁸ Volgens inspraak nr.1 van dhr. Tienkamp van de gemeenteraad van Noordenveld biedt het nulplusalternatief voldoende mogelijkheden om tot een goede afwikkeling van het verkeer Roden-Leek.

- verbetering van de aansluiting van de wijk Oostindie op de bestaande N372, hetzij via de Auwemalaan en Oldebertweg, hetzij via de Auwemalaan en een nieuwe verbinding naar de N372.

4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

De Commissie adviseert om een natuurgericht mma én een mma gericht op de woon- en leefomgeving te ontwikkelen, omdat de belangen voor natuur/landschap en leefmilieu tegenstrijdig kunnen zijn. In het natuurgerichte mma dienen landschap, natuur en cultuurhistorie centraal te staan (bijvoorbeeld optimaal ontzien van natuurwaarden en optimale inpassing van de weg in het landschap). Het mma gericht op de woon- en leefomgeving dient bijvoorbeeld in te gaan op mogelijkheden om hinder en geluidsoverlast voor omwonenden te minimaliseren en de bereikbaarheid van recreatieve gebieden voor langzaam verkeer en de verkeersveiligheid te optimaliseren.

Bij het bepalen van het mma dienen zo veel mogelijk objectieve criteria worden gebruikt om de 'milieuvriendelijkheid' van alternatieven, varianten en maatregelen te bepalen.

5. **BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN AUTONOME ONTWIKKELING EN GEVOLGEN EN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU**

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

Bij de beschrijving moet het MER in eerste instantie uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten. Het studiegebied is echter aanmerkelijk in ontwikkeling. Ga in op (mogelijke) ruimtelijke ontwikkelingen, zoals nieuwe locaties voor woningbouw, bedrijven en wegen, de aanleg van hoogwaardig openbaar vervoer (HOV), de reservering voor de Zuiderzeelijn en de mogelijke aanleg van nieuwe natuurgebieden. Als niet zeker is of c.q. in welke vorm deze activiteiten zullen doorgaan of niet, dan kunnen hiervoor verschillende scenario's gebruikt worden. Geef duidelijk aan van welke beleidskaders ten aanzien van de autonome ontwikkeling wordt uitgegaan.

Waardering

Om de ernst van de effecten van de wegaanleg te kunnen bepalen is het noodzakelijk dat aan de aspecten landschap, cultuurhistorie en natuur een (objectieve) waardering wordt toegekend. Dit ontbreekt in de startnotitie. Aan deze aspecten is ook vanuit het beleid waarden toe te kennen (zogenaamde statuswaarden). Denk daarbij bijvoorbeeld aan de Gebieden behoud en herstel bestaande landschapskwaliteit uit het SGR, Belvédèregebieden, monumenten, de EHS en soorten uit de Vogel- en Habitatrichtlijn.

Effecten

De beschrijving van de effecten en de gevolgen voor het milieu moet vooral de afweging tussen de effecten voor de bewoners in het plangebied en de effecten op natuur en landschap mogelijk maken.

5.1 Verkeer

Geef een beschrijving van de volgende aspecten in de huidige situatie en autonome ontwikkeling en beschrijf de effecten van de alternatieven hierop:

- verkeersintensiteiten, samenstelling van het verkeer en verdeling over de dag;
- herkomsten en bestemmingen van het verkeer op belangrijke schakels van het wegennet;
- verkeersonveiligheid, uitgedrukt in het verwachte aantal ongevallen;
- oversteekbaarheid en barrièrewerking van de wegvakken, uitgedrukt in aantal en plaats van de oversteekmogelijkheden en oversteekchansen. Let hierbij vooral op de ligging van loop- en fietsroutes;
- consequenties voor de lijnvoering van het openbaar vervoer: lijnvoering, doorstroming van en hinder voor de bus.

Leg een relatie met de probleemstelling en de doelstellingen.

Behalve directe effecten moeten ook afgeleide effecten worden beschreven zoals de verkeersaantrekkende werking van nieuwe infrastructuur.

5.2 Landschap

Beschrijving

De basis voor de beschrijving van de landschappelijke waarden in het gebied is voldoende in de startnotitie opgenomen in de vorm van een beschrijving van de structuur en samenhang van de vier landschapstypen (esdorpen, veenkoloniaal, wegdorpen met houtsingels en wegdorpen op laagveen), de visuele kenmerken en de vormen in het landschap (o.a. dobben en zandruggen). Ga in het MER nader in op het potkleilandschap Terheijl en het wijkenlandschap.

Waardering

Geef een waardering van de landschapstypen aan de hand van bijvoorbeeld criteria⁹ als kenmerkendheid, gaafheid en zeldzaamheid. De mate van samenhang draagt ook bij aan de waardering van de landschapsstructuur. Bepalend voor de visuele waarde van het landschap is de samenhang tussen kenmerken als openheid (laagveen) of beslotenheid (coulissen) en zichtrelaties (waaronder oriëntatie). De aardkundige waarden worden onder meer bepaald door de afleesbaarheid van het natuurlijk systeem¹⁰.

⁹ Zie onder meer Meetnet Landschap van EC-LNV of de toelichting op de Cultuurhistorische Kaart Fryslân.

¹⁰ Zie onder andere Inventarisatie aardkundige waarden in Nederland, Koomen A.J.M., 1999, Staring Centrum – Alterra: nr. 689). De mate waarin vormen in het landschap samenhangen (voor zover deze het resultaat zijn van natuurlijke processen in het verleden) kan iets "vertellen" over de vroegere klimatologische omstandigheden en de wijze waarop dit in het landschap tot uitdrukking kwam.

Effecten

Beschrijf, mede op basis van de waardering van de vier landschapstypen in het gebied, de volgende effecten:

- verandering of aantasting dan wel inpassing van waardevolle landschappelijke (o.a. houtwallen, kanalen, leidijkjes) elementen, lijnen en patronen en aardkundige waarden (o.a. dobben);
- invloed op de visueel-ruimtelijke structuur met de belangrijkste beeldbepalende of structurerende elementen zoals karakteristieke open ruimten, wegenstructuren en (laan)beplantingen;
- aantasting (of mogelijkheden voor verbetering) van gebieden of objecten met een speciale beleidsstatus.

5.3 Cultuurhistorie

Beschrijving

Uit de startnotitie blijkt dat de cultuurhistorische betekenis van het studiegebied Roden/Leek groot is. Geef in aanvulling op de startnotitie een beknopte historisch-geografische beschrijving van het studiegebied en een beschrijving van de aanwezige historisch bouwkundige en archeologische elementen, voor zover van belang voor de vergelijking van de alternatieven.

Waardering

Aan de hand van criteria⁹ zoals ‘afleesbaarheid van de ontstaansgeschiedenis van het cultuurhistorisch landschap (historisch-geografisch)¹¹ en ‘het kenmerkende karakter, de samenhang, de zeldzaamheid en/of de gaafheid van de patronen en historisch bouwkundige elementen (gebouwen)’ kan aan de beschreven cultuurhistorische patronen en elementen een waarde worden toegekend. De waardering van archeologische monumenten aan de hand van de criteria “kwaliteit, zeldzaamheid, ensemblewaarde, representativiteit en belevingswaarde” heeft (impliciet)¹² al plaatsgevonden in de startnotitie.

Effecten

Beschrijf, mede op basis van een korte beschrijving van de ontginningsgeschiedenis van de vier landschapstypen (zie §5.2) in het gebied, de volgende effecten:

- verandering of aantasting dan wel inpassing van waardevolle cultuurhistorische (o.a. petgaten, wijken) en archeologische (o.a. bekende vondsten) elementen, lijnen en patronen en de afleesbaarheid;
- aantasting (of mogelijkheden voor verbetering) van gebieden of objecten met een speciale beleidsstatus (Belvédèregebied, monumenten e.d.).

¹¹ De mate waarin landschappelijke elementen en patronen samenhangen (voor zover deze het resultaat zijn van de wisselwerking tussen de mens en zijn fysieke omgeving op enig tijdstip in het verleden) kan iets “vertellen” over de menselijke bestaanswijzen van vroeger en de wijze waarop een en ander in het landschap tot uitdrukking kwam, dan wel nog kan worden teruggevonden.

¹² In de startnotitie zijn terreinen van zeer hoge archeologische waarde (rood), terreinen van hoge archeologische waarde (oranje), terreinen van archeologische waarde (geel), terreinen van archeologische betekenis (groen) al aangeduid. De onderbouwing door middel van de criteria van de aangegeven gebieden in de vier categorieën moet in het MER kort worden verantwoord. Zie ook de Archeologische Monumenten Kaart, zoals genoemd in inspraak nr. 17 van het ROB.

5.4 Abiotisch en biotisch milieu

Beschrijving

De startnotitie geeft reeds een beeld van de bestaande toestand en de autonome ontwikkeling ten aanzien van grond- en oppervlaktewater, bodem en natuur.

De thema's geo(morfo)logie, hydrologie (grond- en oppervlaktewater) en bodem (abiotische factoren) dienen in het MER in onderlinge samenhang én in samenhang met de natuur (biotische factoren) te worden besproken (kwalitatieve systeembeschrijving). Bijzondere aandacht moet worden besteed aan de ondiepe hydrologie van het potkleilandschap in en om het landgoed Terheijl (inclusief de overgangen daarvan naar de omliggende landschappen) en de daarmee samenhangende natte natuur. Deze is in principe erg gevoelig voor nieuwe weginfrastructuur. Om een goed beeld te krijgen van de ter plaatse werkzame ondiep (grondwater)systemen kan een patroonanalyse noodzakelijk zijn. Hierin wordt de ruimtelijke samenhang tussen de verspreiding van indicatorsoorten en abiotische factoren geïnterpreteerd naar functionele relaties. Betrek bij de patroonanalyse de gebieds- en systeemeigen indicatorsoorten.

Bij de beschrijving van de natuur zijn in het studiegebied niet alleen graslanden maar ook biotopen die een hogere natuurwaarde vertegenwoordigen van belang: bossen, houtwallen, singels, poelen, schraallanden en mogelijk ook heiden. Deze biotopen dienen zeker binnen het potkleilandschap van Terheijl, zowel aan de hand van natuurdoeltypen als aan de hand van daarmee samenhangende levensgemeenschappen en doelsoorten te worden besproken.

Los van de indicatorsoorten die van belang zijn voor een patroonanalyse, is het niet nodig in het MER uitputtend alle, al dan niet beschermde, soorten (Rode lijst- en Flora- en faunawet-soorten¹³) te beschrijven. Het MER moet zich vooral richten op informatie over (effecten op) doelsoorten conform de systematiek van het Handboek Natuurdoeltypen. Bij de beschrijving van doelsoorten dienen ook de aanwezige doeltypen en levensgemeenschappen waarvoor zij kenmerkend zijn, te worden betrokken. Naar verwachting levert het MER daarmee een goed beeld van de ecologische waarden van het gebied.

Waardering

Voor de beoordeling van natuurwaarden dient voor vegetatie, flora en fauna de systematiek van het Handboek Natuurdoeltypen te worden gebruikt. Effecten op (potentiële) natuurdoeltypen, levensgemeenschappen (doelcomponenten) en doelsoorten kunnen worden beoordeeld aan de hand van uit het Handboek af te leiden criteria als: zeldzaamheid, kenmerkendheid, vervangbaarheid en verzadigingsgraad.

¹³ Aanvullende inventarisatie kan nodig zijn om te zorgen dat de gegevens voldoende actueel zijn.

Effecten

De startnotitie geeft al een beeld van de mogelijk optredende effecten zoals zettingen, en de beïnvloeding van oppervlaktewater en grondwatersystemen, biotoopverlies, versnippering, barrièrewerking en verstoring (lichthinder en geluidbelasting). Bijzondere aandacht is vereist bij de bovengenoemde gevoelige ondiepe grondwatersystemen en de daarmee samenhangende natuuraard.

5.5 Geluid

Een van de elementen uit de probleembeschrijving vormt de omgevingshinder als gevolg van het verkeerslawaai. Het betreft zowel verkeerslawaai van de A7 als lawaai van de hoofdwegen in Leek en Roden. De Commissie gaat er van uit dat industrielawaai niet speelt binnen het gebied en dat er dus geen sprake is van cumulatie van geluidhinder.

Beschrijf voor de verschillende alternatieven de volgende aspecten:

- aantal geluidsgevoelige bestemmingen in het studiegebied, voorzover deze boven de waarden van 70, 65, 60, 55 en 50 dB(A) liggen;
- akoestisch ruimtebeslag in de vorm van het aantal hectare dat binnen de geluidscontouren van respectievelijk 70, 65, 60, 55 en 50 dB(A) ligt;
- oppervlakte van het natuurgebied dat zich binnen de geluidsbelasting van 40 dB(A) bevindt;
- aard en effect op het bovenstaande van mitigerende maatregelen, zoals geluidsschermen, geluidsreducerend asfalt of snelheidsreductie.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, is het raadzaam een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieuinformatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

De provincies Groningen en Drenthe moeten bij de besluiten aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat de initiatiefnemers in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geven, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Gebruik recent kaartmateriaal, geef topografische namen goed leesbaar weer en voeg een duidelijke legenda bij. Houdt het MER zo beknopt mogelijk, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieueffectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma en het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.